kumise juhid (peale P. Telg'i, kes pääses Soome) ühes S-ga areteeriti, selle organisatsioonid likvideeriti ja häälekandja suleti. Ametkonnad ja kohati vapside liikumise poolt üsna tugevasti õõnestatud kaitseorganisatsioonid puhastati liikumise aktiivseist tegelasist; samuti kõrvaldati nad linna-, alevi- ja vallavolikogudest. 11. nov. 1934 ühe vangivalvuri kaasabil põgenenud ja Soome siirdunud S. pääses karistusest, kuid liikumise teisi juhte karistati sõjaringkonnakohtu poolt juunis 1935 kõige enam 1 a. vangistusega tingimisi. Soomest organiseeris S. põranda all Isamaalise Rahvaliikumise (IKL) toetusel Eestis riigipöördeürituse, mis oli teostumas Isamaaliidu üleriikliku kongressi puhul 8. dets. 1935 Tallinnas. 7./8. dets-i ööl riigipöördekavatsus aga paljastati ja Kadaka teel nõupidamisel viibivad juhid (nende seas A. Larka, E. Kubbo, V. Puskar, A. Seiman — vt. *Suppl.*) vangistati. Kätte saadi ms. andmeid pöörde teostajate poolt nn. rahvuskongressi käsul ametisse määratava uue valitsuse ja rahvuskongressi isikulise koosseisu kohta. S. ise, kes jäi Soomest kohale ilmumata, oli ette nähtud pea-, sise- ja teedeministri kohale. Mässunõust osavõtjaid karistati mais 1936 karmilt; 9 kohtualust mõisteti surnitööle 20 a-ks ja 20 isikut 15 a-ks. Seoses vapsluse ohu ja 1933. a. parandatud Põhiseaduse kõrvaldamisega ning uue, 3. Põhiseaduse kehtimahakkamisega anti osale liikumise juhtidest armu dets-s 1937, ülejäänud suurele enamikule aga üldine amnestia mais 1938. — Hea organisaatorina, kaasakiskuva ja demagoogilisi võtteid osavalt kasutada mõistva kõne- ning sulemehena suutis S. teatavate majanduslik-sotsiaalsete eelduste ja parlamentarismikriisi pinnal haarata külgetõmbejõudu sisaldava nimetuse abil hulki ning neid liikuma panna. Aja vaimule omaseist demokraatiavastaseist tendentsidest tingituna leidis arendatud liikumine enda välistes kui ka ideelistes avaldustes järeleaimatavaid eeskujusid teistest mõõtuandvaks kasvanud juhisüsteemidest. Oma koosseisu heterogeensuse, huvide vastuolurohkuse ja rahuldava programmi puudumise tõttu võis liikumine areneda küll dünaamiliselt, ei suutnud aga omandada püsivamat ilmet. Ent Eesti Vabadussõjalaste Keskliidu mõnekümnemehelisest grupist Põhiseaduse parandamise tähe all tormi-iili taoliselt kasvanud ja üleelatud massiliikumine on S-i juhtimisel jätnud Eesti ajalukku sügavaid jälgi. Nii on ta põhjustanud senisel kujul kehtinud demokraatliku korra laostumise, andnud aga ühtlasi tõuke uute vormide otsimisele ja nende proovimisele.

Eesti Vabadusristi Kavalerid (1935); E. L a a m a n, Põhiseaduse kriisi arenemine 1928—1933 (teoses „Põhiseadus ja Rahvuskogu", 1937, lk. 29—45); J. K l e s m e n t, Sisepoliitiline kriis ja Põhiseadus (*ibid.*, lk. 46—82); J. U l u o t s, Eesti Vabariigi konstitutsioonilised aktid (*ibid.*, lk. 25 j.); Pvl. 1935, nr. 160 jj., 1936, nr. 122 jj., 1937, nr. 228 jt.; „Uus Eesti" 1935, nr. 82 jj., 1936, nr. 122 jj., 1937, nr. 228, 243 jt.; „Vaba Maa" 1937, nr. 192 jt., 205, 233 jt.; Post. 1937, nr. 275 jt.; „Võitlus" 1931, nr. 1, 2 jj.; Tartu ülikooli sekretariaadist, Sõjavägede Staabilt, Lehtse vallasekretärilt, Lehtse ja Ambla algkooli juhatajalt, S-i õdedelt J u u l i P e t e r s o n'ilt (Tapal) ja O l g a K u r i s'elt (Väike-Maarjas), T. R õ u k'ilt (Tallinnas) jm. saadud andmed. *T.*

***SITSKA, Jaan,** seltskonnategelane ja ajaloolane, õppis Jäärja-Veelikse külakoolis, Halliste khk-koolis, Viljandi elementaarkoolis ja kreiskoolis ning 1882—89 Pärnu gümnaasiumis. — S. oli Eesti Laenu Panga juhatuse liige asjaajajadirektorina kuni 1929, kindlustusseltsi „EEKS" juhatuse esimees 1913—24, kindlustus-aktsiaseltsi „Eesti Union" juhatuse liige 1926—29, mõni aeg o./ü-e „Rahvaülikool" juhatuse esimees ja a./s-i „Eesti Kunstsarve Tehased O. Kerson & Ko" direktor a-st 1933. Tallinna Eesti Põllumeeste Seltsi esimees oli S. a. 1905 ja Välis-Eesti Ühingu esimees asutamisest (1928) kuni 1930. S. suri 31. V 1937 ukj. Tallinnas.

Pvl. 1937, nr. 145 jj.; „Vaba Maa" 1937, nr. 121; asutistelt jm. saadud andmed. *T.*

SIVERS, Nikolai v., põllumajandustegelane, sünd. 18. VI 1867 vkj. Viljandimaal Kolga-Jaanis Soosaare mõisaomaniku pojana, õppis Tartu gümnaasiumis 1882—87 ja teotses a-st 1888 kuni Saksamaale ümberasumiseni 1939 Soosaare mõisa omanikuna ja tegeliku juhina. — Rentinud kasutusel olnud mõisa mineraalmaad välja, rajas ta a-st 1903 mõisamajapidamise ülesharitud soole. Ta teotses algatajana, õhutajana ja eeskuju-

Eesti biograafilise leksikoni tÃƒÂ¤ienduskÃƒÂ¶ide, 1940, lk. 309